

EXPOZIȚIA „COLECȚIONARI DE ARTĂ POPULARĂ”

MARIA SOCOL

Necesitatea integrării tot mai cuprinzătoare a valorilor artei și culturii românești în circuitul culturii universale este slujită în măsură considerabilă de rețeaua instituțiilor muzeale. Prin însemnătatea patrimoniului artistic pe care îl dețin, muzeele sînt în situația de a răspunde acestei necesități nu numai prin publicarea colecțiilor, dar și prin expozițiile pe care le organizează.

Spre deosebire de muzee, colecțiile particulare dispun de un univers mai redus și mai puțin variat, dar ele reliefează pasiunea și gustul colecționarului pentru tot ceea ce a creat mai valoros poporul nostru de-a lungul secolelor.

Dacă muzeele de artă apelează deseori la colecționari particulari în vederea organizării diverselor expoziții, muzeele de artă populară nu au luat pînă acum o astfel de inițiativă *. Iată de ce organizarea expoziției cu tema : „Colecționari de artă populară” în cele două săli de la intrarea în Muzeul satului constituie începutul unei astfel de acțiuni, care permite cunoașterea și valorificarea colecțiilor particulare.

Prezentînd într-o expoziție unitară un bogat material aparținînd unui număr mic de colecționari, Tiberiu Puica, Indra și Dan Constantinescu, Dumitru Rădulescu, se pun la dispoziția publicului, precum și a specialiștilor, obiecte de artă populară mai puțin cunoscute, multe chiar inedite. Tocmai de aceea considerăm deosebit de important rolul colecționarilor particulari în conservarea unor valori inestimabile, ca o preocupare nobilă și dezinteresată.

Pe baza unei selecții riguroase, s-au ales piesele cele mai reprezentative, grupate după colecția căreia îi aparțin și după funcționalitate.

Obiectivul expoziției este acela de a scoate în evidență aspectele menționate mai sus, prin prezentarea diverselor categorii de obiecte : ceramică, icoane pictate pe sticlă și lemn, cornuri de praful de pușcă, obiecte de uz casnic din lemn etc.

Cu migală, pasiune și competență, Tiberiu Puica a adunat piese de artă populară de mare valoare. În colecția sa, precumpănitoare sînt piesele de ceramică, unele datînd chiar din secolul al XVIII-lea, lucrate în renumitele centre de olari : Vama, Rădăuți, Horezu, Oboga etc., precum și ceramică străină care a circulat pe teritoriul țării noastre : habană, Kutu, Győr.

Fondul alb al străchinilor și farfuriilor din Horezu pune în valoare un decor delicat, dar viu realizat în culorile caracteristice : brun, verdeși cărămiziu. Elementele ornamentale cel mai des folosite sînt : steaua, spirala, cercurile concentrice, linia în val etc. Spre deosebire de Horezu, la Oboga sînt preferate fondurile mai tari : galbene, brune sau cărămizii. Linia ondulată, cercurile concentrice, spirala și mai ales picăturile scurse sînt elementele decorative principale ale străchinilor și farfuriilor, în timp ce urciurile și cîmile sînt compuse în 2 registre, decorul fiind dispus pe umerii vasului.

Moldova este reprezentată prin ceramică veche de Rădăuți și splendide vase sgratate de Kutu.

Ceramica românească smălțuită din Transilvania cuprinde o serie importantă de piese din nordul Transilvaniei : Vama, Baia Mare, Lăpuș, Valea Birgăului, Maramureș, și din sudul Transilvaniei, fiind repre-

* O expoziție cu piese de artă populară ale colecționarilor din București a avut loc în 1970 la Casa de cultură Fr. Schiller.

zentată în special ceramica din Făgăraș. Motivele florale și zoomorfe de o mare frumusețe dezvăluie măiestria realizării artistice și tehnica desăvârșită a execuției.

În Transilvania, pe lângă centrele românești, o importantă contribuție la dezvoltarea ceramicii smălțuite au avut-o centrele săsești și maghiare. Colecția posedă ceramică săsească luxoasă cu cobalt din cele mai importante centre: Saschiz — Agnita, Sibiu, Bistrița, precum și ceramică maghiară.

La valoroasa colecție de ceramică aparținând lui Tiberiu Puica, se adaugă și cahele smălțuite din sec. al XVIII-lea de la Bistrița.

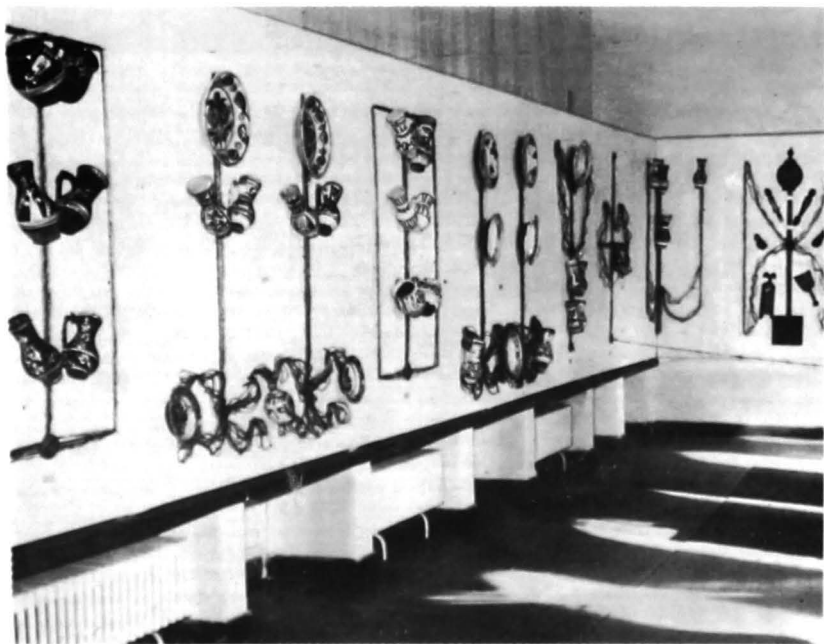
Dintre obiectele și uneltele de uz casnic se remarcă în mod deosebit iglița din Neamț, suveica și tindechea din Bistrița, pistornicele din Maramureș, precum și obiecte lucrate la strung: ploști din Horezu și Sibiu, cupe și bliduri din Hunedoara.

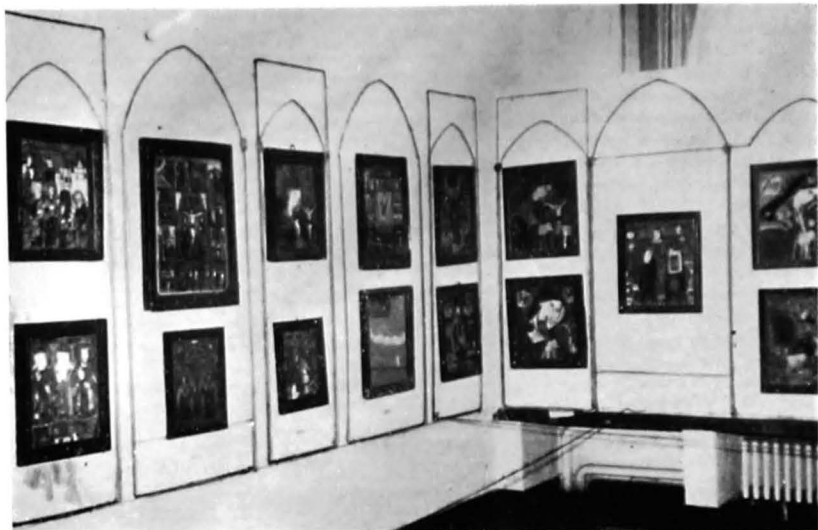
Cele mai valoroase obiecte de metal expuse sînt cele două căni din zinc, una aparținând breslei cojocarilor din Sibiu și datată 1681, iar cea de-a doua, a cărei gravură reprezintă o nuntă săsească, este din Sighișoara.

Cornurile pentru păstrarea prafului de pușcă din Moldova și Transilvania sînt împodobite prin săparea ornamentelor (rozete, motive solare etc.) și a datei (1608; 1671; 1716) în materia dură a cornului. Cornul de praf de pușcă datat 1671 de la Cîmpulung Moldovenesc este prins de o curea grea de piele și acoperit cu elemente ornamentale din metal, de o veche tradiție.

Colecția de icoane pictate pe sticlă aparținând lui Indra și Dan Constantinescu, precum și colecția de icoane pictate pe lemn a lui Dumitru Șt. Rădulescu, se remarcă prin meșteșugul execuției și prin tematică, în care apar motive necanonice sau de-a dreptul laice.

Obiecte din colecția lui Tiberiu Puica

Exponate din colecția Indra și Dan Constantinescu

Spre deosebire de pictura pe lemn, practică în toate trei țările române, pictura pe sticlă a fost tehnică preferată în Transilvania, pentru executarea unei picturi populare care în casele țărănești avea și o funcție estetică, integrându-se în ansamblul decorativ al interiorului.

De o mare expresivitate prin desenul concentrat și arta coloritului, icoanele pictate pe sticlă au fost lucrate în renumitele centre de la Nicula-Cluj, Laz-Alba, Alba-Iulia, Făgăraș, Șcheii Brașovului etc. de cunoscuți meșteri iconari ca : Ilie Poenaru, Maria Prodănoae, Savu Moga, Simion Zugravu, Matei Țimforea etc. Colecția cuprinde un număr însemnat de piese datate, majoritatea provenind din sec. al XIX-lea, de pildă icoanele pictate la Făgăraș de Savu Moga : „Învierea lui Isus”, „Sfântul Gheorghe” — 1884, „Maica Domnului” — 1856; și de Matei Țimforea : „Maica Domnului” — 1889 precum și cele lucrate de Simion Zugravu : „Adam și Eva” — 1830, „Sf. Troiță” — 1850; de Maria Prodănoae : „Adam și Eva” — 1850; de Ilie Poenaru : „Viața lui Isus” — 1881, „Sf. Ilie” — 1883, „Sf. Ilie” — 1887.

Dintre icoanele pictate pe lemn, din colecția lui Dumitru Rădulescu, menționăm cele trei triptichuri datînd din sec. al XIX-lea din Oltenia și cinci icoane de iconostas din sec. al XVIII-lea din Bucovina. Colecția cuprinde și trei icoane datate : două din Țara Românească : „Sf. Stelian” — 1835, „Isus pe tronul împărătesc” — 1844, și una din Transilvania : „Isus cu inscripție de pomană” — 1762.

Printre diferitele obiecte legate de anumite tradiții populare, merită să fie menționate și ouăle încondeiate din Bucovina, de o valoare artistică deosebită.

În concluzie, putem afirma că exponatele reflectă admirabil bogata tipologie și strălucire a creației populare, valoarea și diversitatea ideilor decorative ale poporului român.

Pentru a spori interesul și înțelegerea publicului, colectivul de lucru (muzeograf Maria Socol și arh. Daniela Goreniciu) s-a preocupat de întocmirea de texte explicative și etichete succinte, dar cuprinzînd date importante, ca și a unei hărți cu centrele de ceramică prezente (grafician Titina Rădulescu).

Pe parcursul vizionării, s-a difuzat muzică populară mai puțin cunoscută din zonele respective.

În ceea ce privește mijloacele de popularizare, din păcate nu s-a realizat decât un afiș, nu și un catalog al expoziției, altfel de necesar, acest lucru rămînînd încă un deziderat al muzeului.